

Izņemamo zobu protēžu kvalitātes saistība ar pacientu runas kvalitāti

Viktorija Artjomenko¹, Kristīne Broka²,
Aldis Vidzis¹, Ilze Blūmentāle³

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Zobu protezēšanas katedra, Latvija

² Rīgas Stradiņa universitāte, doktora studiju programma "Medicīna", Latvija

³ Rīgas Stradiņa universitāte, Rehabilitācijas katedra, Latvija

Ievads. Palielinoties cilvēka mūža ilgumam, palielinās pacientu skaits ar parciāliem un totāliem zobu rindu zaudējumiem. Latvijas iedzīvotājiem (35–44 gadu vecuma grupā) zobu protēžu nepieciešamība ir 27,17% gadījumu, bet 65–74 gadu grupā izņemamās zobu protēzes ir nepieciešamas 60,4% gadījumu. Pēc zobu zaudēšanas pacientiem izveidojas hroniska nespēja izpildīt vienkāršas funkcijas – ir traucēta košļāšana, runas funkcijas, kā arī estētika. Samazinoties protēžu funkcionālai vērtībai, palielinās mēles funkcionālais noslogojums, un tas var negatīvi ietekmēt runas kvalitāti.

Darba mērķis. Izvērtēt runas kvalitātes un saprotamības saikni ar izņemamo zobu protēžu funkcionālo vērtību.

Materiāls un metodes. Pētījumā iekļauti 100 pacienti, vecumā no 28 līdz 83 gadiem. Logopēdiski izvērtēti runas kvalitātes vizuāli nosakāmie parametri – mutes atvērums, nevēlamas papildu kustības runas laikā, paaugstināts mēles un mīmikas muskulatūras tonuss, asimetriska artikulācija runas laikā un auditīvi nosakāmie parametri – pārteikšanās biežums, runas ritms un temps, intonācija, skaņu izrunas kvalitāte. Statistiskai materiāla apstrādei izmantoti: kvantitatīviem datiem – t tests un kvalitātīvajiem – *Kruskal-Wallis* tests, Pīrsona hī kvadrāta (χ^2) un Fišera testi. Izmantots nozīmīguma līmenis $\alpha = 0,05$. Materiāla statistiskai apstrādei tika izmantota *MS Excel* un *SPSS 20.0* programmas.

Rezultāti. 500 runas paraugi tika analizēti saskaņā ar iepriekš izstrādātu protokolu.

68% no visiem pētījumā iekļautiem pacientiem (11 testētie parametri) atzīmēta viena vai vairākas runas kvalitātīvās izmaiņas, bet kontroles grupas pacientiem runas izmaiņas konstatētas 20% gadījumu ($p = 0,005$). Neprecīza skaņu izruna parādās pacientiem ar neatbilstošu zobu protēžu funkcionālo vērtību (40%), salīdzinot ar kontroles grupas indivīdiem ($p = 0,005$).

Secinājumi. Runas kvalitātīvās izmaiņas sastopamas 2 / 3 pacientu ar izņemamām zobu protēzēm un tikai 1 / 5 kontroles grupas pacientu. Izņemamo zobu protēžu funkcionālā vērtība ir cieši saistīta ar pacienta runas kvalitāti – cilvēkiem ar nekvalitatīvām zobu protēzēm ir būtiskas runas kvalitātīvās izmaiņas. Pacienti ar funkcionāli atbilstošām izņemamām zobu protēzēm subjektīvi novērtē savas runas kvalitāti un saprotamību 2 reizes labāk nekā audiologopēdi un divreiz augstāk nekā pacienti ar funkcionāli neatbilstošām zobu protēzēm.